

“Wat zijn lokale runderrassen ons waard?”

Rita Hoving (CGN), Kerstin Zander (Charles Darwin University, Australia), Sipke Joost Hiemstra (CGN), Yvette de Haas (CGN) en Laura de Groot (stagiaire HBO Dier- en Veehouderij)

Samenvatting

Wat is een lokaal runderras de burger waard? Wat zijn de belangrijkste waarden, die verbonden zijn aan een lokaal ras? Heeft de burger er financiële ondersteuning voor over? Deze vragen zijn in 4 Europese landen aan burgers gesteld. Men werd gevraagd aan te geven hoeveel waarde men hecht aan, of hoeveel geld men over heeft voor specifieke aspecten van een lokaal runderras. Voor het Nederlandse deel van het onderzoek is gekozen voor de regio Het Groene Hart en de Blaarkopkoe. Er zijn 43 personen geïnterviewd. De geïnterviewde personen in het Groene Hart vonden het vooral belangrijk dat de koe onderdeel is van het kenmerkende landschap. Van de respondenten kiest 37% ervoor om niet te doneren. Als men aangeeft wel een financiële bijdrage te willen doneren dan is de belangrijkste motivatie het agrarische landschap te behouden of te ondersteunen.

Achtergrond van het onderzoek

In de Nederlandse en Europese melkveehouderij zijn lokale runderrassen voor groot deel vervangen door het hoogproductieve Holstein Friesian melkveeras. Het Centrum voor Genetische Bronnen Nederland (CGN) van Wageningen UR heeft in het EURECA-project (mede-gefinancierd door de Europese Commissie) onderzocht wat nodig is om lokale runderrassen in stand te houden. Strategieën om runderrassen te behouden zouden allereerst rekening moeten houden met de motivaties van huidige en toekomstige veehouders. Daarnaast kan gezocht worden naar nieuwe functies voor deze rassen, bv natuurbeheer of speciale producten. Door naar andere aspecten of waarden te kijken dan alleen naar productie, krijgen lokale rassen weer een kans. Eén van de vragen was of een burger geld over heeft om dergelijke rassen te ondersteunen. Hiervoor zijn burgers geïnterviewd in Spanje, Italië, Estland en Nederland over één of meerdere lokale rassen in hun land. In Nederland is de Blaarkop (Groningen White Headed) meegenomen in het onderzoek, in Spanje de Alistana-Sanabresa, in Italië de Maremmana en de Modicana en in Estland het inheemse runderras aldaar.

De interviews

Het gesprek werd begonnen met een korte uitleg over de Blaarkop en er werd achtergrondinformatie verstrekt over ontwikkelingen in het gebruik van rassen in Nederland in de afgelopen 50 jaar. De vragen die volgden hadden betrekking op:

- de inzet op aan Blaarkop gerelateerde voedselproducten
- het behoud van traditionele agrarische landschap waarin de Blaarkop van oudsher voorkomt
- de mogelijkheid om het ras terug te kunnen fokken als het uitgestorven is (het nut van een genenbank)
- de kans dat de Blaarkop er over 50 jaar nog is

De centrale vraag was hoeveel de geïnterviewden éénmalig voor deze doelen over hebben. Dit werd niet rechtstreeks gevraagd. Er werd gevraagd om 6 verschillende keuzesets door te nemen en een keuze aan te geven. In Tabel 1 is weergegeven op basis van welke keuzemogelijkheden de 6 keuzesets zijn gecreëerd. Als illustratie is een keuzeset bijgevoegd (Figuur 1).

Tabel 1: Vragen en keuzemogelijkheden voor de keuzesets

Hoeveel waarde hecht u aan:	Keuzemogelijkheid
1. De inzet op aan Blaarkop gerelateerde voedselproducten	Zoals nu, meer
2. Het behoud van het traditionele agrarische landschap waarin de Blaarkop van oudsher voorkomt	Minder, zoals nu, meer
3. De mogelijkheid om de Blaarkop terug te kunnen fokken als het uitgestorven is	Laag, hoog
4. De kans dat de Blaarkop er over 50 jaar nog is	10%, 50%, 90%
Welke financiële bijdrage heeft u daar dan voor over ?	0, 10, 25, 50, 100 €

Resultaten

In totaal zijn 43 personen geïnterviewd in het Groene Hart (Gouda en Zegveld). Dit is ongeveer 10% van het aantal mensen dat werd benaderd. Veel mensen gaven aan geen tijd te hebben, of niet in het onderwerp geïnteresseerd te zijn. Mensen die niet wilden meewerken aan een interview hadden in het algemeen minder affiniteit met de agrarische sector ("Waar gaat het interview over? Oh koeien, daar weet ik niets van, daar doe ik niet aan mee!"). Er was onder de geïnterviewde mensen een oververtegenwoordiging van mensen die een relatie met het buitengebied hebben, namelijk 58% (bijv. vanuit het verleden, dochter van een veehouder of anders). Van de respondenten was 67% vrouwelijk en driekwart was tussen de 46-75 jaar oud. Bijna alle respondenten hadden van de Blaarkop gehoord (88%) en 77% heeft wel eens het ras in levende lijve gezien. Slechts 12% heeft bewust wel eens melk, kaas of vlees van de Blaarkop gegeten. Van de respondenten kiest 67% voor economische ontwikkeling van een gebied boven behoud van natuur en landschap; 23% kiest voor zowel ontwikkeling als voor omgeving.

Van de 43 respondenten kiest 37% altijd voor de huidige (*status-quo*) situatie in alle 6 gepresenteerde keuzesets. Respondenten willen de hoogste éénmalige bijdrage betalen voor het ondersteunen van het

traditionele agrarische landschap waarin de Blaarkop van oudsher voorkomt (gemiddeld ca 70 euro). Voor de mogelijkheid om het ras te reconstrueren (genenbank) en voor productkwaliteit hebben respondenten gemiddeld 30 euro over. Dat het ras over 50 jaar nog bestaat bleek geen significant aspect. Er is een relatie tussen opleidingsniveau en inkomen, hetgeen betekent dat mensen met een lage opleiding of inkomen er vaker voor kiezen om niet te doneren. En mensen die producten van de Blaarkop gegeten hebben kiezen vaker voor een donatie dan mensen die het ras nog nooit gezien hebben.

In aflopende volgorde van belangrijkheid, hechten de mensen in het Groene Hart de meeste waarde aan:

1. De Blaarkop in het landschap
2. De garantie dat de Blaarkop er over 50 jaar nog is
3. De mogelijkheid om het ras terug te krijgen indien uitgestorven
4. De producten (kaas, boter, vlees) gerelateerd aan de Blaarkop

Met vindt de relatie tussen de koe en het landschap belangrijk. Een aantal geïnterviewden gaf echter aan dat dit niet specifiek een Blaarkopkoe hoeft te zijn. Bij de rasspecifieke producten werd nogal eens de opmerking geplaatst: "Kun je het verschil proeven dan?". Er zijn ook opmerkingen gemaakt dat de verantwoordelijkheid voor het ras niet bij de burger neergelegd moet/kan worden, maar via bijv. de belasting geregeld moet worden. Ook werd aangegeven dat productontwikkeling en vermarkting gestimuleerd zouden moeten worden door een betere verwaardiging, niet door (éénmalige) donaties.

Het percentage respondenten dat niet wil doneren voor een ras was verschillend in de vier Europese landen. In Spanje was het 52%, in Nederland 37%, terwijl het in Estland 14% en Italië resp. 6 en 0% was. In Nederland en Estland hechten de respondenten relatief minder waarde aan de garantie dat de Blaarkop er over 50 jaar nog is, terwijl Italianen en Spanjaarden dat heel belangrijk vinden. Wel worden in alle landen de aan de rassen gerelateerde specifieke producten en de traditionele agrarische landschappen gewaardeerd.

Conclusie

De Nederlandse burger hecht waarde aan de koe of de Blaarkop als onderdeel van het landschap. Bijna de helft van de personen die wilden meewerken aan het interview zal er echter niet voor kiezen om het ras financieel te ondersteunen. Als men aangeeft een financiële donatie te willen doen dan is de belangrijkste motivatie het traditionele agrarische landschap waarin de Blaarkop van oudsher voorkomt te behouden of te ondersteunen.

Figuur 1. Voorbeeld van een keuzeset: Kiest u keuze 1, 2 of 3 (alles laten zoals het nu is).

Doelstellingen in de keuzes		Keuze 1	Keuze 2	Status quo
1. Aan de Blaarkop gerelateerde producten (kaas, boter, vlees)		Nee	Ja	Nee
2. Blaarkop in het landschap		Minder 	Meer 	Minder
3. Mogelijkheid om het ras terug te krijgen indien uitgestorven		Laag	Hoog	Laag
4. Garantie dat de Blaarkop er over 50 jaar nog is		90%	90%	10%
5. Eenmalige bijdrage		€ 25	€ 100	€ 0

Centre for Genetic Resources, the Netherlands

Scenario: 5

Verwijzingen:

- www.regionalcattlebreeds.eu
- Hiemstra, S.J., Haas De, Y., Mäki-Tanila and Gandini, G., 2010. Local cattle breeds in Europe. EU GENRES 870/04 project EURECA. Wageningen Academic Publishers. ISBN: 978-90-8686-144-6. DOI: 10.3921/978-90-8686-697-7.
- Gandini, G., Avon, L., Bohte-Wilhelmus, D., Bay, E., Colinet, F.G., Choroszy, Z., Díaz, C., Duclos, D., Fernández, J., Gengler, N., Hoving-Bolink, R., Kearney, F., Lilja, T., Mäki-Tanila, A., Martín-Collado, D., Maurice-van Eijndhoven, M., Musella, M., Pizzi, F., Soini, K., Toro, M., Turri, F., Viinalas, H., the EURECA Consortium* and Hiemstra, S.J. 2010. Motives and values in farming local cattle breeds in Europe: a survey on 15 breeds. Animal Genetic Resources, 47, 45-58, 2010.